VIKIPEEDIA

Adi keel



See artikkel vajab toimetamist. *(November 2013)*
Palun aita artiklit toimetada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Adi_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

adi keel	
Kõneldakse	Indias (Arunachal Pradesh), Bhutanis, Hiinas
Kokku kõnelejaid	100 190
Keelesugulus	Hiina-Tiibeti keeled Tiibeti-Birma keeled Põhja-Assami keeled **adi keel**

Adi keel (või ka **abhor, abor, boga'er luoba, lhoba, luoba**) on üks Hiina-Tiibeti keelte hulka kuuluv Põhja-Assami keeltest.

Ainuüksi Indias on 97 000 adi keele kõnelejat (2001. aastal). Kõnelejate arv eri piirkondades kokku aga ulatub 100 190 inimeseni. Peamiselt kasutab adi keel ladina kirja, Hiinas tiibeti kirja. Selle keele kõnelejad on adid.[1]

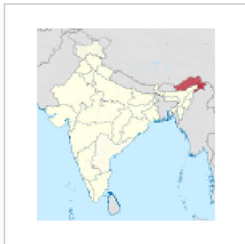
Sisukord

Keelesugulus[1][2]

- Hiina-Tiibeti keelkond
  - Tiibeti-Birma keeled
    - Põhja-Assami keeled
      - adi keel

Kõnelejate asualad[1]

Adi keelt räägitakse Arunachal Pradeshis (India osariik): Ida-, Lääne- ja Ülem-Siangi ringkonnad, Ülem-Subansiri ja Dibangi oru ringkonnad, aga ka Assamis, põhjapoolsetel mägedel Assami orus, Bhutani ja Buruli jõgede vahelisel alal. Lisaks räägitakse seda ka Bhutanis ja Hiinas (*boga'er luoba*).



Arunachal Pradesh

Põhiarvsõnad 1–10[3]

1. – *ā-kā*
2. – *ā-ñī-ko*
3. – *ā-ūm-ko*
4. – *ā-pī-ko*
5. – *pil-ŋo*
6. – *ā-keŋ-ko*
7. – *kī-nit-ko*
8. – *pi-ñi-ko*
9. – *ko-nāŋ-ko*
10. – *ē-iŋ-ko*

Keele struktuur

Adi keel on aglutineeriv keel. Adi keele häälikusüsteem koosneb 15 konsonandist ehk kaashäälikust. Nendest neli on nasaalsed konsonandid – m, n, ŋ, ñ. Lisaks on veel üheksa vokaali ehk täishäälikut ja kuus diftongi ehk kahest erinevast täishäälikust koosnevat ühendit (kaksiktäishäälikut). Diftonge kasutatakse väga vähe.[4]

Lauseliikmete järjekord (sõnajärg) lauses on alus, sihitis ja tegusõna (*Subject-Object-Verb*, *SOV*). Abisõnad näitavad grammatilisi kuuluvusi. Eristatakse pikki ja lühikesi vokaale. Suurem osa sõnu on pikemad kui kolm silpi. Laensõnad on laenatud enamasti tiibeti keelest.[1]

- Omadussõna – *erki*
- Nimisõna – *biidung*
- Mitmus – *boje*
- Ainsus – *baatel*
- Tegusõna – *engun*

Sood

Sugu – *luube.* Sulgudes näide, tähendus 'koer'

- Naissugu – *ane luube (kiine)*
- Meessugu – *abo luube (kiibo)*
- Kesksugu – *dajam luube (ekii)*

Võrded [5]

(Algvõrre-keskvõrre-ülivõrre)
botte – botteyana – botte yalumna (suur, suurem, suurim)
Emotsioone edasi andvad sõnad: *Abah! Eh! Oh! Ah! Wah! Ei! Ayah! Ubi!*

Keelenäide [6]

No kape la? – Kuidas sul läheb?
Ngo ai dung. – Mul läheb hästi.

Huvitavat

Adid kasutavad ka assami, hindi ja nepali keelt. Adi keel sarnaneb ka adi galo keelega, kuid nad on sotsiolingvistiliselt erinevad/kauged. Adi keelel on arvatavalt 19 dialekti. Adi keeles tehakse raadiosaateid ja ka piibel on tõlgitud adi keelde (2005–2009).[1]

Viited

1. http://www.ethnologue.com/language/adi
2. EKI keelte loend (http://www.eki.ee/knab/keelk.htm)

3. http://www.zompist.com/numbers.htm
4. Morphology of the Adi Language (http://dspace.nehu.ac.in/bitstream/1/4997/1/C%20Lalrempuii.pdf)
5. http://www.rogerblench.info/Language/South%20Asia/NEI/Tani/Adi/Linguistics/Adi%20Dictionary%20Pertin%202009.pdf
6. An Introduction to Adi Language (http://books.google.ee/books/about/An_introduction_to_Adi_language.html?id=kCdkAAAAMAAJ&redir_esc=y)

Välislingid

- Salvestis adikeelsest piiblilugemisest (http://globalrecordings.net/en/language/4147)[1]
- Poolik adi – inglise sõnaraamat (http://www.rogerblench.info/Language/South%20Asia/NEI/Tani/Adi/Linguistics/Adi%20Dictionary%20Pertin%202009.pdf)

1. Global Recordings, Adi language (http://globalrecordings.net/en/language/4147)